

УДК 621.923

О.С. Шевчук, канд. техн. наук, С.В. Волошина

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

ТРАНСПОРТНО -ЛОГІСТИЧНИЙ РИНОК ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

O.S. Shevchuk, Ph.D., S.V. Voloshuna

TRANSPORT AND LOGISTICS FREIGHT TRANSPORT MARKET

Функціонування в Україні транспортного і товарного ринків як наслідок діяльності підприємств: транспортно - експедиційних, комерційно-посередницьких, перевізників, ін. комплексно детермінують тренди ринку транспортних послуг, як об'єкту дослідження динаміки та структури вантажопотоків. Шляхом аналітичного дослідження одержаних емпіричних даних визначаються показники обсягів перевезень, в тому числі змішаних, також види вантажів, тренди попиту на перевезення за видами перевезень і транспорту, тренди розміщення та об'ємів виробництв за видами продукції, перспективи підвищення прибутковості вантажних, а також пасажирських перевезень, впливом показників ефективності на безпеку руху [1, 2, 3]. За даними Державного комітету статистики України, оборот роздрібною торгівлі в Україні період січень-грудень 2014 р. – 903,5 млрд. гривень, що у порівнянних цінах становить 91,4% обсягу січня-грудня 2013 р., у порівнянні з аналогічним періодом 2013 р. маємо скорочення 8,6% [1, 3, 4]. Оборот роздрібною торгівлі за 2015р. – 1018778,2 млн. грн. причому індекс фізичного обсягу обороту роздрібною торгівлі у порівнянних цінах, 2015р. до 2014р., становив 79,3% [1, 3, 4]. Тренди торгівлі: суттєве зменшення попиту при збільшенні оборотів, причинами збільшення яких є ріст цін при зменшенні обсягу реалізованих товарів, що для операторів ринку нівелюється інфляцією, курсовими ризиками, ін.; АТО, економічний спад, не прогнозованість політики та макроекономіки унеможливили залучення капіталу на IPO чи SPO, також пошук стратегічного інвестора; за рахунок негативних змін при роботі з товарними кредитами і запозиченими коштами радикально змінюється комплекс функцій дистрибуції [1, 3, 4]. На цій основі прогнозуються показники перевезень вантажів в середньо і довгостроковій перспективі, для чого застосовуються методи кореляційного та регресивного аналізу, екстраполяції часових рядів та евристичного прогнозування виходячи з експертних оцінок [1, 3, 4]. За аналітичними даними Meibach Logistik, Armstrong & Associates, Inc. [1, 3, 4], у структурі ринку логістичних послуг в світі, за 2005 - 2013р. частка транспортно-експедиторських послуг зменшилася на 14%, частка комплексних логістичних послуг, включаючи послуги зберігання і дистрибуції товарів, зросла на 8%, частка управлінської логістики збільшилась на 6% [1, 3, 4]. Структура транспортно - логістичного ринку України [1, 3, 4]: послуги транспортної логістики - 89%, послуги складського зберігання - 8%, транспортно-експедиторські операції - 2%, управлінська логістика - 1% , частка контрактної логістики на ринку логістичних послуг становить 9-20 %. Згідно досліджень Всесвітнього банку у рейтингу «торгова логістика в глобальній економіці» Україна знаходиться на 66-му місці з 155 країн (102-е в 2010р.) [1, 3, 4]. Оборот 3PL-сегменту в Україні, без врахування міжнародних вантажних перевезень і експедиторських послуг, становить 2,5 млрд. грн. [1, 3, 4] (1% від обороту роздрібною торгівлі [1, 3, 4], близько 3% від товарообороту в «modern trade» [1, 3, 4]). Основою позитивного тренду динаміки торгівлі, відповідно інвестиційної привабливості ринків є розвиток логістичної інфраструктури. За даними Agility Emerging Markets Logistics Index [1, 3, 4] у 2016 році Україна знаходиться на 34-му місці, мінус чотири пункти до попереднього року, адитивна оцінка знизилася на 0,37

пункта. Субіндекс розміру і привабливості ринку знизився до 3,48 (на 0,42 пункту), за оцінками МВФ реальні зміни ВВП склали - 6,8% в 2014 р. та -9.0% в 2015 р. [1, 3, 4]. Субіндекс сумісності знизившись на 1,30 пункти склав 3,99 пункту. Потоки FDI в Україну зменшились на 91% (\$410 млн. у 2014 р.) що є найнижчим рівнем за 15 років [19, 20]. Встановлено [1, 3, 4], в 2000-2013 рр. спостерігалось збільшення попиту на вантажні автомобільні перевезення, обсяги виконаної роботи зросли: 939 - 1261 млн. т., що є 68,6% загального обсягу перевезених вантажів в Україні, у 2014 році спостерігається зменшення до 1131 млн. т. За 2000-2013 рр. вантажооборот автотранспорту збільшився до 3 разів при зростанні його частки у загальному обсязі для всіх видів транспорту з 4,9% до 14,7%, проте у 2,1 рази зросла середня дальність перевезень, у 2014 році спостерігалось падіння вказаних показників майже на 10 %, отже розширення масштабів ринку, на сьогодні, призупинилось [1, 3, 4]. У 2014 р. зовнішні вантажопотоки склали 336,6 млн. т., частка транзиту 30,3%, експорт – 51,9%, імпорт – 17,8%, причому, за видами транспорту, автомобільний транспорт знаходиться на третьому місці, 23, 58 млн. тон. [1]. За структурою експортно – імпортних та транзитних операцій, частка автотранспорту 7% , залізничного 42,77%, трубопровідного 22, 07%. В 2013 р. [1, 3, 4] зовнішні вантажопотоки склали понад 371 млн. т., частка транзиту 21,4%, експорт – 34,2%, імпорт – 44,4%, причому, за видами транспорту у загальній структурі автомобільний транспорт також знаходився на третьому місці, відповідно, після залізничного і трубопровідного.

Перевезення, з позицій транзитних вантажопотоків, за період з 2000 р. по 2014р. зросло більше 8 раз, щорічно усереднене збільшення обсягу, наприклад, транзитних перевезень автомобільним транспортом складало 618,61 тис. т. [1, 3, 4], причому в загальному обсязі транзитних вантажопотоків частка автомобільного транспорту зросла у 2014 р. до 4%, що засвідчує підвищення рівня використання транзитного потенціалу країни з позицій розглядуваних перевезень. Експорт транспортних послуг становить 21,3% від загальносвітового експорту комерційних послуг, в Україні частка імпорту досягає 0,4%, експорту – 1,0% на загальносвітовому ринку транспортних послуг. В країнах ЄС здійснюється 32,1% імпорту і 43,2% загальносвітового експорту транспортних послуг [1, 3, 4]. Зокрема, згідно зі статистикою ЄС, на міжнародні перевезення товарів морськими шляхами припадає 50,8%, автодорожними – 17%, залізничними – 1,3%, повітрям – 22,9% [3, 4]. Отже, ринки в Україні, а саме оптовий і споживчий, в Україні мають подібні тенденції розвитку, має місце відносна збалансованість, ринок вантажних перевезень і логістичних послуг мають обнадійливу тенденцію розвитку причому при зниженні темпів росту.

Література

1. Попович П. В. Аналітичні технології в забезпеченні економічної ефективності логістичних систем / Попович П. В. // Вісник ХНТУСГ. – Харків, 2016. – Вип. № 169. – С. 223 - 225.
2. Шевчук О.С. Вплив показників ефективності на безпеку руху вулично-дорожніми мережами / Шевчук О. С. // Вісник ХНТУСГ. – Харків, 2016. – Вип. № 169. – С. 205 - 209.
3. Попович П.В. Економічні аспекти використання послуг 3PL операторів вітчизняними підприємствами. Науковий журнал. – Луцьк: Луцький НТУ, 2016. № 2. С. 125-129.
4. Попович П.В. Дослідження тенденцій розвитку ринку вантажних автомобільних перевезень у сучасних умовах/ Шевчук О. С., Матвіїшин А.Й., Лотоцька В. М. // Вісник ЖДТУ. Серія: Технічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2016. № 2(77). С. 224-228.